

Renata Zamida: Slovenija, častna gostja mednarodnega knjižnega sejma ilustracije in otroških knjig in v Bologni leta 2021

26. november, 2019

Dobili smo najodličnejšo priložnost za dialog: med avtorji in bralci, bralci in knjigami, med založniki, med ilustracijo in zgodbo. S podpisom pogodbe o častnem nastopu Slovenije v Bologni smo izpolnili pričakovanja mnogih, ki že leta ustvarjajo knjige za otroke in mladino, priložnost, ki jo bomo polno izkoristili le v sodelovanju nas vseh. Zato ne gre le za mednarodni dialog, ampak tudi za dialog med nami.

Vodstvo bolonjskega knjižnega sejma je Slovenijo že dalj časa prepoznavalo kot državo, kjer je avtorski izraz na področju ilustracije književnosti za otroke na visoki ravni, Javna agencija za knjigo (JAK) si je od leta 2017 prizadevala za zagotovitev letnice nastopa in konec marca leta 2018 uspešno podpisala pogodbo za nastop Slovenije kot častne gostje leta 2021 (sejem tradicionalno poteka na prehodu marca v april). Projekt predstavlja pomemben most do gostovanja Slovenije v Frankfurtu leta 2022, in kljub temu da je povpraševanje držav po pridobitvi naslova v Bologni veliko, je direktorica sejma, Elena Pasoli, videla v "dvojnem" nastopu Slovenije na dveh ključnih sejmih v zaporednih letih 2021 in 2022 posebej privlačen izziv za vidnost in promocijo.

Podpisa Republike Slovenije o nastopu Slovenije kot častne države gostje Frankfurtskega knjižnega sejma leta 2022 in o nastopu Slovenije kot častne države gostje na Mednarodnem knjižnem sejmu otroške knjige in ilustracije v Bologni leta 2021 predstavljata pomemben mejnik za slovensko kulturno sfero, gospodarstvo (ne le v smislu založništva) in promocijo Slovenije v tujini, za našo prepoznavnost in ugled. Gre za enkratna dogodka svetovnih razsežnosti, ki sta posledica dolgoletnih prizadevanj, podobne priložnosti pa ne bo vsaj še desetletje.

V nadaljevanju postavljamo projekt nastopa Slovenije kot častne gostje v Bologni leta 2021 v strateški okvir, ki je bil v podobni obliki predstavljen tudi Ministrstvu za kulturo kot financerju JAK, v upanju, da za leti 2020 in 2021 zagotovi ustrezna sredstva za izvedbo tega pomembnega gostovanja, ki bo tudi preizkusni kamen in mehek začetek nastopa v okviru Frankfurtskega knjižnega sejma 2022. Aprila 2018 je podpis pogodbe s sejmom oziroma podjetjem Bologna Fiere pozdravil tudi tedanji minister za kulturo, Anton Peršak, načrtovano gostovanje pa je že od leta 2018 napovedano v Letnem programu dela JAK, ki je usklajen z Ministrstvom za kulturo in ga poleg resornega ministrstva potrди Svet JAK vsako leto pred izdajo odločbe in

pogodbe o financiranju JAK. Nastop Slovenije v vlogi častne gostje na sejmu v Bologni je tudi ena ključnih točk s področja mednarodnega sodelovanja v Strateškem načrtu JAK 2020–2024 v potrjevanju, pa tudi v Nacionalnem programu za kulturo 2020–2027 v pripravi.

Koordinate sejma

Sejem v Bologni je štiridnevni dogodek, namenjen izključno (odrasli) strokovni in drugi zainteresirani javnosti. Pretekla tri leta (2016–2019) so bila za sejem zelo uspešno obdobje rasti, v treh in pol dneh so našteali okoli 30.000 strokovnih obiskovalcev. V šestih sejmskih halah se je predstavilo več kot 1.400 razstavljalcev iz 80 držav sveta, v sklopu sejma pa se je zgodilo več kot 600 dogodkov; o sejmu je poročalo več kot 800 novinarjev iz 40 držav sveta^[1], močno je sejem prisoten tudi v digitalnih oblikah promocije^[2].

Slovenija se z nacionalno stojnico predstavlja v hali 29, ki je bila lani skupaj s halo 30 v celoti prenovljena in ki ob hali 30 in vhodni hali (kjer so tudi ilustratorska kavarna ter obe ilustratorski razstavi) predstavlja jedro sejma – v njej je po novem odlično obiskana sejmska knjigarna, v teh dveh halah pa so tudi nekateri osrednji odri sejma, na katerih poteka program po izboru sejmskih kuratorjev, kot sta pisateljski in ilustratorski “kot” in še nekaj drugih. JAK ne načrtuje premika iz sedanje hale, ki ponuja tudi veliko dnevne svetlobe, naša nacionalna stojnica pa je v dobri družbi – v bližini je stojnica IBBY (Mednarodna zveza za mladinsko književnost), pa stojnica IJB (Mednarodna mladinska knjižnica v Münchnu) in nekatere najbolj privlačne nacionalne stojnice, začenši s katalonsko, češko, argentinsko.

Knjižni sejem v Bologni je tradicionalno deležen velikega zanimanja slovenske strokovne javnosti. JAK zaradi velikega interesa ilustratorjev, knjižničarjev in drugih že več let vsako leto organizira prevoz z ogledom sejma, kar prav tako izpričuje pomembnost tega dogodka za slovensko knjižno panogo in širšo javnost.

Pomen sejma in naziva častne gostje na knjižnem sejmu v Bologni

Vloga častne države gostje v Bologni bo pomembno okrepila mednarodni potencial domačih otroških knjig in predvsem slovenske ilustracije, spodbujala prevode slovenskih otroških in mladinskih knjig, povečevala vidnost slovenskih avtorjev in krepila vlogo ilustracije.

Nastop države kot častne gostje je enkratna priložnost, da se usmeri pozornost na našo nacionalno produkcijo in bogato ustvarjalnost³¹ in tradicijo na področju otroških in mladinskih knjig, in sicer ne kjer koli, temveč v kontekstu mednarodnega sejma, ki uživa stalen in visok ugled ter je deležen pozornosti tako založniške in knjigotrške kot tudi medijske panoge.

Medtem ko posamezni založniški razstavnici prostori v sejmskih halah primarno delujejo kot prostori in forumi za posredovanje licenc in pravic, bo nastop Slovenije kot častne gostje učinkoval kot skupen kulturni projekt predstavitve slovenske ustvarjalnosti za otroke in mlade ter daleč presega meje sejmišča, s kulturnim programom pa vstopa tudi v mesto Bologna. Kot tak gradi ugled in prepoznavnost založniške panoge, stroke in države.

Za založnike ...

Knjižni sejem v Bolgini je poleg frankfurtskega knjižnega sejma tista mednarodna platforma, na kateri se predstavlja največje število slovenskih založnikov s področja otroške in mladinske literature, samostojno ali v sklopu slovenske nacionalne stojnice. Sejem je namenjen prodaji avtorskih/prevodnih pravic in s tem širjenju slovenske literature v svet. Samostojni stojnici imata Mladinska knjiga (v neposredni bližini nacionalne stojnice) in Morfem, individualne mize za sestanke in police na nacionalni stojnici pa so leta 2019 najemale založbe Sanje, Sodobnost, Miš in Pivec; interes za leto 2020 se še povečuje.

Bologna je namreč že več kot 50 let tudi najpomembnejši sejem za prodajo in nakup licenc oziroma pravic na področju otroške in mladinske književnosti, saj nudi odlične priložnosti za vzpostavljanje dolgoročnih mednarodnih kontaktov in za informiranje o trendih na tem področju. Tudi slovenski založniki se vse bolj zavedajo pomena kontinuiranega in intenzivnega zastopanja pravic "hišnih" avtorjev in ilustratorjev oziroma vseh, ki jim prevodne pravice prepustijo v upravljanje. Zavedajo se, da so mednarodni sejmi svet v malem, kjer na enem mestu osebno srečajo svoje mednarodne partnerje in nagovarjajo nove. Pa tudi tega, da so pri posredovanju pravic v zadnjih desetih letih vse pomembnejši posredniki (v obliki založb ali agentov) – neposrednih dogovarjanj z avtorji je vse manj. In, ne nazadnje vsi vemo, da brez ustrezne ponudbe ni povpraševanja, zato je preplet vidnosti in dela JAK na eni ter založnikov na drugi strani tisti, ki daje najboljše rezultate.

Bolonjski knjižni sejem se v zadnjih letih tudi mednarodno širi – leta 2016 so prevzeli New York Rights Fair, leto pozneje sejem otroške knjige v Šanghaju na Kitajskem (China Shanghai International Children's Book Fair), z letom 2021 pa svoji mreži priključujejo tudi sejem otroške knjige v Moskvi v Ruski federaciji (znotraj prepoznavnega Moscow International Book Fair). S tem postajajo globalno povezljiva platforma, ki nudi številne pozitivne multiplikatorje.

Za ilustratorje ...

Intenzivneje kot sejem v Frankfurtu in vsi drugi mednarodni knjižni sejmi bolonjski sejem goji in razvija fokus na področju (knjižne) ilustracije. Sejem je mednarodna referenčna točka ilustracije, ki nakazuje razvoj trendov v samem polju. Za vsakoletno kurirano ilustratorsko razstavo avtorji sami predložijo svoja dela, predlogov je več tisoč, izbranih le 70. V zadnjih letih se nanjo vsakič znova uvrščajo tudi predstavniki iz Slovenije (leta 2019 je svoja dela predstavila Ana Zavadlav, leta 2018 Andreja Peklar, leta 2015 Maja Kastelic, pred tem Peter Škerl, Alenka Sottler, Lila Prap). Nastop na tovrstni razstavi ima velik simbolni pomen, pozitivno pa vpliva tudi na mednarodno trženje ilustracij.

Ob tej razstavi je ilustratorska razstava države častne gostje enakovredno močna in najvidnejša platforma za predstavitev. Zavzema približno 300 kvadratnih metrov v osrednji/vhodni sejmski hali, ki jih država gostja opremi po lastnih željah (tudi arhitekturno, saj dobi na voljo "le" prazen prostor), prostor pa kot prehod v druge hale prečijo prav vsi obiskovalci. Slovensko razstavo leta 2021 si zato želimo zasnovati ne le v sodelovanju in ob konsenzu ilustratorjev in stroke, ampak tudi kot priložnost za prodorno mlajšo generacijo. Razstava naj ne bi bila enkratna – poskusili ji bomo zagotoviti vsaj še dve celostni postavitvi, in sicer v Bruslju v času predsedovanja Slovenije Svetu EU (konec leta 2021) ter v Frankfurtu leta 2022.

Slovenski ilustratorji prepoznavajo pomen bolonjskega knjižnega sejma za svojo mednarodno promocijo in uveljavitev ter za iskanje naročnikov v tujini; to ne nazadnje dokazuje, da sejem vsako leto individualno obiše bistveno več ilustratorjev kot založnikov. Prav v Bologni so v času sejma številni že našli priložnosti za mednarodno sodelovanje, če omenimo le Manico K. Musil, Majo Kastelic, Polono Lovšin ...

Na nacionalni stojnici bi želeli za ilustratorje zagotoviti vidnejše mesto oziroma jim nameniti del stojnice za smiselno vizualno in vsebinsko predstavitev, v dogovoru z zainteresiranimi je to lahko že del stojnice spomladi 2020.

Za avtorje ...

Priložnosti, ki jih sejem oziroma slovensko gostovanje nudi besedilnim avtorjem, niso omejene na sejmišče, prav leta 2021 bodo pravzaprav številčnejše v sklopu spremljevalnih dogodkov v mestu.

Na samem sejmu bodo imeli avtorji priložnost nastopiti na avtorskem odru in podiju za diskusije, te predstavitve bodo zasnovane predvsem tako, da bodo prikazovale mednarodni potencial in predstavljale prevodne možnosti posamičnih naslovov in avtorskih opusov. Sejem sam ni prostor za umetniške transformacije besedil avtorjev (koncerte, predstave, performance, ipd.), priložnosti za naštetu bomo izkoristili s predstavitvami in dogodki v mestu.

Mesto Bologna kaže veliko odprtost in interes za prenos vsebin s sejma v mesto, to se v zadnjih letih posebej intenzivira. V mestu imamo z dogodki priložnost nagovoriti tudi splošno občinstvo, ki mu je ustvarjanje otroške književnosti v osnovi namenjeno – otroke in družine.

Da bi bilo na sejmu delo založnikom, ki kolegom v tujini v prevod in adaptacijo ponujajo dela slovenskih avtorjev, olajšano in da bi nastal kakovosten besedilni katalog za slovenske ustvarjalce otroške in mladinske književnosti, je JAK že za letošnje leto predvidela nastanek obsežnejše promocijske antologije v angleškem jeziku, ki nastaja pod okriljem Sekcije za otroško in mladinsko književnost pri Društvu slovenskih pisateljev (urednica dr. Dragica Haramija, spremni besedi sta prispevala urednica in dr. Igor Saksida).

Ne nazadnje – na sejmu podeljujejo 20 različnih nagrad v kategorijah od slikanice do ilustracije, darilne knjige, izobraževalne, inovativne ..., za nagrade pa se lahko potegujejo vsi, ki so registrirani kot sorazstavljavci, zato JAK k udeležbi v različnih nagradnih sekcijah nagovarja tudi slovenske založnike.

Cilji nastopa na Bologni 2021

Z nastopom Slovenije kot častne gostje na knjižnem sejmu v Bologni želimo zasledovati in doseči naslednje cilje:

- Predstaviti aktualno slovensko ustvarjalnost na področju otroške in mladinske literature tako z vidika založniškega dela, knjižnih avtorjev kot bogate slovenske ilustratorske scene.
- V večji meri spodbuditi prevode slovenskih otroških in mladinskih knjig v (velike) tuje jezike.
- Spodbujati slovenske založbe, da povečajo prihodke iz naslova prodaje avtorskih pravic in krepijo njihovo prisotnost v mednarodnem okolju.
- Projekt smiselno prečno povezati z nastopom Slovenije kot častne gostje v Frankfurtu 2022 in z vsebinami s področja kulture postaviti ob bok predsedovanju Slovenije Svetu EU 2021 in graditi na skupnem cilju: na povečanju ugleda in prepoznavnosti.
- Predstaviti slovenske knjige in ustvarjalce širšemu italijanskemu in mednarodnemu občinstvu (s poudarkom na Bologni in okolici), pri čemer želimo izpostaviti mednarodni potencial slovenskih otroških in mladinskih knjig pri založnikih in agentih (ciljna skupina je strokovno občinstvo); poudariti želimo visoko kakovost slovenske ilustracije, vključno s prečnimi povezavami s sorodnimi področji, kot so strip, risoroman, animacija in film ter igrifikacija (ciljna skupina je za ilustratorje in njihovo delo zainteresirano mednarodno strokovno občinstvo); predstaviti bogato tradicijo (tudi mednarodno) uspešnih slovenskih klasik s področja otroške in mladinske knjige; ponuditi priložnost mlajši generaciji ilustratorjev in avtorjev, ki se mednarodno še uveljavljajo.

Stroški projekta, organizacija in načrtovanje

Najviše ocenjena postavka v proračunu gostovanja 2021 je ilustratorska razstava, ki jo je treba umestiti v prostor, hkrati pa ob predpostavki razstave originalov vključuje tudi posebno skrb za transport in zavarovanje. Finančno zahtevna je tudi izdelava spremnega kataloga kot vrhunskega in referenčnega izdelka. Razstava in katalog sta v pogodbi s sejmom opredeljena kot obvezna elementa gostovanja. Spremljevalne aktivnosti na sejmu in v mestu ter stopnja vidnosti Slovenije v okviru naziva častna gostja bodo odvisni od zagotovljenih sredstev, pa tudi od zavzetosti ter entuziazma

vseh zainteresiranih sodelujočih. JAK je finančno strukturo nastopa oblikovala tudi glede na izkušnje minulih držav častnih gostij na knjižnem sejmu v Bologni; podrobnejša stroškovna primerjava in posvetovanja so potekala predvsem z naslednjimi državami, ki so v preteklih letih na enak način gostovale v Bologni, s Švedsko (2014), Nemčijo (2016) in Švico (2019).

Organizacijsko-izvedbeno skupino projekta bodo sestavljali zaposleni na JAK, do konca leta 2019 pa bo imenovana zunanja "Programska skupina Bologna 2021", ki bo izvedbenim sodelavcem dajala vsebinske usmeritve in za katero se trenutno mapirajo zainteresirani posamezniki iz panoge in stroke, nastaja pa v sodelovanju s stanovskimi društvi (Društvo slovenskih pisateljev, Sekcija za otroško in mladinsko literaturo, Društvo slovenskih likovnih umetnikov – Sekcija za ilustracijo, Zbornica založnikov in knjigostržcev pri Gospodarski zbornici Slovenije, Društvo slovenskih založnikov) in drugimi na področju dejavnimi deležniki (Slovenska sekcija IBBY ipd.) na podlagi predhodno pripravljenih posvetovanj (2018/2019). V programsko skupino bo vključeno tudi resorno ministrstvo, predvidenih je do 10 sodelujočih. Skupina bo svetovala, podajala in potrjevala predloge, spremljala projekt in sodelovala pri uveljavljanju njegove pozitivne podobe v javnosti. Programska skupina bo potrdila tudi kuratorja (ali več kuratorjev) za osrednjo ilustratorsko razstavo, soudeležena bo pri izbiri celostne grafične podobe gostovanja. Zasnova ilustratorske razstave (vključno z izborom ilustratorjev) in celostna grafična podoba predstavitve naj bi bili s sejmom usklajeni konec leta 2020, torej najpozneje tri mesece pred sejmom 2021, na katerem bo Slovenija častna gostja.

Že spomladi 2020 bo imela Slovenija kot prva bodoča častna gostja priložnost (doslej sejem tega ni omogočal) svoje gostovanje uradno napovedati na sejmu, na dogodku, ki ga bomo skupaj z vodstvom sejma organizirali v sredo, 1. aprila 2020, na odru Ilustratorske kavarne v osrednji sejmski hali.

Načrtovane aktivnosti

Pripravljalne aktivnosti: v okviru dela JAK potekajo priprave na nastop že od podpisa pogodbe s sejmom, torej od aprila 2018. V tem času smo izvedli različna posvetovanja s strokovnjaki s področja ilustracije, z avtorji otroških in mladinskih del (aktivni sogovorniki so Sekcija za otroško in mladinsko književnost pri DSP, Sekcija ilustratorjev v sklopu ZDSLJU) ter s predstavniki založniške panoge, da bi skupaj detektirali najbolj aktivne sodelujoče pri konkretni izvedbi projekta.

JAK je 3. aprila 2018 organizirala javni posvet o gostovanju 2021, ki je potekal v dvorani DSP, okrogla miza o gostovanju v Bologni je bila izvedena tudi v okviru Slovenskega knjižnega sejma novembra 2018 (lokacija: Forum za obiskovalce) in bo znova izvedena v okviru letošnjega. Novembra 2018 je JAK organizirala in izvedla tudi strokovno študijsko potovanje v Slovenijo za 14 tujih založnikov in urednikov, organizatorjev dogodkov in specializiranih novinarjev za otroško in mladinsko književnost; enak dogodek načrtuje za november 2020. JAK slovenske založnike spodbuja k čim intenzivnejši udeležbi na mednarodnih dogodkih in jim udeležbo tudi omogoča, v segmentu otroške knjige navajamo naslednje: januarja 2019 se je prvega New York Children's Salona udeležila založba Miš, več založnikov se je udeležilo sejmov v Leipzigu, Parizu, Londonu in širše, poleg omenjene založbe posebej aktivno mreženje in promocijo slovenske ustvarjalnosti v tujini izvajajo Sodobnost International, Mladinska knjiga založba, Morfem, pa založbe Pivec, Sanje, Didakta in še nekatere. Na sejmu v Leipzigu je JAK marca 2019 organizirala dva dogodka na otroških odrih, namenjena promociji novo izdanih del v nemškem jeziku (dva bo organizirala marca 2020), enako tudi na knjižnem sejmu na Dunaju. Oktobra 2019 je Slovenija na Frankfurtskem knjižnem sejmu z izborom otroških in mladinskih knjig sodelovala na novoustanovljenem kotičku za otroke in mladino na razstavi *Walkable Catalogue* z izborom slovenskih knjig iz tega segmenta. Novembra 2019 na mednarodni knjižni sejem v Šanghaj, ki se tako kot sejem v Bologni osredotoča na otroško in mladinsko književnost, potuje predstavnica JAK, ki bo vključena v strokovni program sejma. Na tej razvijajoči se platformi, ki zajema velik in za prevode zainteresiran azijski trg, nameravamo v prihodnje kontinuirano predstavljati slovensko ustvarjalnost. JAK je na Javnem razpisu v letošnjem letu izbrala izvajalca promocijske antologije otroške in mladinske književnosti v angleškem jeziku, antologija bo na voljo že do sejemске izvedbe v Bologni v 2020 (30. 3.–2. 4. 2020). JAK v okviru rednih programskih in projektnih razpisov sofinancira tudi otroško in mladinsko književnost, poleg tega je letos s posebnim razpisom podprla izdajo sedmih izvirnih slovenskih slikanic. Prav tako je povečala kvadrato nacionalne stojnice na sejmu v Bologni na 64 kvadratnih metrov in ponudila individualne mize slovenskim založnikom, ki tržijo prevodne pravice, leta 2019 je prvič pripravila zelo dobro sprejet strokovni program na ilustratorskem odru, kot vsako leto je za zainteresirano javnost organizirala prevoz iz Ljubljane v Bologno, na stojnici razstavila izbrane ilustratorje, natisnila spremni mini katalog, pripravila drobni promocijski material (razglednice, priponke) ter zainteresirani javnosti ponudila bienalno pripravljen katalog avtorjev,

ilustratorjev in založnikov. V okviru sklopa Mednarodno sodelovanje pa JAK na programskih in projektnih razpisih sofinancira vzorčne prevode otroške in mladinske literature in tipične strani iz izvirnih slikanic ter gostovanja slovenskih avtorjev in strokovnjakov na tem področju v tujini.

V Bologni je JAK v času sejma 2019 skupaj s predstavniki sejma in predstavniki mesta Bologna opravila ogled centra in opredelila zanimive oziroma ustrezne lokacije za izvedbo spremljevalnega programa. Te vključujejo osrednjo mestno knjižnico Biblioteca Salaborsa v palači d'Accursio in trg (Piazza Nettuno) pred njo, mestno Kinoteko (Cineteca di Bologna), palačo Archiginnasio di Bologna (sedež prve evropske univerze) kot razstavnih in prireditvenih prostor, otroško gledališče Testoni/La Baracca, Muzej moderne umetnosti (MAMBO), La Scuderia v osrčju univerzitetne četrti kot primer prostora druženja, dogodkov in trgovine, ki ga je mogoče najeti, ter občinski Palazzo Comunale di Bologna, kjer je tudi sedež mestne uprave in prav tako nudi prostore za razstave in dogodke.

Predlogi za strokovne dogodke na sejmu 2021 ter za dogodke, namenjene splošnemu občinstvu in otroški ciljni publiki, se bodo pripravljali ob sodelovanju panoge, avtorjev, ilustratorjev in stroke in bodo definirani do konca leta 2020 v sodelovanju s Projektno skupino Bologna 2021. V nadaljevanju navajamo nekaj idejnih izhodišč, ob tem pa poudarjamo, da gre za začetni nabor idej, ki so jih deloma že posredovala stanovska društva ali posamezniki, izvedba programov in vsebin pa je v največji meri odvisna od zagotovljenih sredstev. Dogajanje lahko v osnovi razdelimo na aktivnosti na sejmu ter na spremljevalni program v mestu.

Na sejmu 2021

- Ilustratorska razstava na 300 kvadratnih metrih – prostor, ki ga zagotovi sejem v osrednji hali, namenjeni ilustratorskim razstavnim projektom. Razstavo spremljajo obsežen razstavnih katalog ter večjezični predstavitveni materiali o slovenski ilustratorski in založniški sceni na področju otroške in mladinske književnosti. Ciljno občinstvo: strokovna in zainteresirana javnost iz širše panoge ilustracij in založništva.
- Strokovni dogodki (do 10) v uradnem štiridnevem sejemskem programu, ki se bodo izvajali na avtorskem, ilustratorskem in diskusijskem podiju (v dogovoru s kuratorji sejma). Pogoji za avtorje NI prevedena knjiga, je pa lahko prednostni kriterij za nekatere dogodke; vsebina in zasnova dogodkov predvidevata vključitev vseh

segmentov ustvarjalcev in strokovnjakov. Ciljno občinstvo: strokovna in zainteresirana javnost iz širše panoge ilustracije in založništva.

– Mreženje (B2B dogodek), namenjeno panogi – promociji in prodaji prevodnih pravic, ki se bo izvajalo v eni izmed sejmskih dvoran (že izvedeno v organizaciji JAK leta 2019, načrtovano za leti 2020 in 2021). Ciljna publika: tuji založniki in uredniki, ki kupujejo prevodne pravice.

– Razširjena nacionalna stojnica (glede na potrebe nacionalnih razstavljalcev – založnikov in partnerjev ter partnerskih institucij), leta 2019 je slovenska stojnica pokrivala 64 kvadratnih metrov, ocenjujemo, da bo za leto 2021 potrebnih 90–100 kvadratnih metrov.

– Oglaševanje skozi premišljeno izbrane kanale, ki jih sejem ponuja (panoji, zasloni, splet, programska knjižica, novičniki, “maskote” slovenskih likov ipd.).

– Kontinuirano poročanje domači strokovni in širši javnosti prek družbenih omrežij in vseh drugih komunikacijskih kanalov.

Spremljevalni program izven sejma 2021

– Mednarodno zasnovana strokovno-knjižničarska konferenca (v mestni knjižnici Salaborsa), sejem namreč obišče okoli 1.500 bibliotekarjev z vsega sveta, v Bologni z bližnjo okolico pa je kar 25 knjižnic. Zasnovo in izvedbo konference bi JAK poverila zainteresiranim knjižničnim partnerjem in stanovskim društvom;

– program animiranih filmov in mladinskih filmov v bolonjski kinoteki (v tednu sejma); v sodelovanju s Slovenskim filmskim centrom, Slovensko kinoteko in TV Slovenija;

– razstava slovenske neknjižne (art) ilustracije in sodobne grafike; v sodelovanju s Slovenskim bienalom ilustracije;

– dodatna samostojna ali skupinska ilustratorska razstava; možna lokacija: Palazzo Municipale ali Archiginnasio di Bologna;

– gostovanje lutkovnih predstav lokacija: Teatro Testoni;

– celodnevni program za družine v nedeljo pred začetkom sejma na trgu Piazza Maggiore pred knjižnico Salaborsa (avtorji, ilustratorji, prodaja knjig in ilustracij, delavnice za otroke, krajša predstava ali koncert, ulično gledališče, pripovedovalski dogodek ipd., odvisno od sredstev);

- prostorske – vizualne instalacije v mestu, ki opozarjajo na slovensko gostovanje;
- nastopi tandemov avtor/ilustrator/prevajalec v osnovnih šolah in knjižnicah v Bologni ter promocija projekta JAK Pot knjige s prevodom v italijanščino z nastopi v šolah;
- vnašanje teme slovenske ilustracije in otroških knjig v medije – lokalno, regionalno (radio, televizija, tisk) in nacionalno, sodelovanje z izbrano osebo za komunikacijo v Italiji; dogovori potekajo s komunikacijsko agencijo, ki je delo opravljala za Švico leta 2019;
- slovenski sprejem ob otvoritvi z vabljenimi mednarodnimi gosti v enem izmed mestnih “palazzov”;
- “slovenska hiša” v času trajanja sejma (od ponedeljka do četrтка) s slovensko hrano, vsakodnevnim slovenskim „after-srečanjem“ stroke in publike, sejmski dom slovenskih avtorjev, ilustratorjev in založnikov, s prodajo slovenskih izdelkov, tudi ilustracij, možnim glasbenim programom ipd. (v sodelovanju z STO in širše), lahko tudi prostor uradnega slovenskega sprejema.

Dopolnilne dejavnosti pred sejmom in po njem

- Načrtujemo italijansko-slovenski prevajalski fokus na prevajalskem srečanju *Traduttori in movimento* v Castello di Fosdinovo pri Firencah julija 2020 ter nemško-slovensko prevajalsko srečanje Vice Versa v Salzburgu, oba bosta delno osredotočena na otroško in mladinsko literaturo; sodelovanje z mednarodnimi partnerji;
- seminar in predavanje na temo prevajanja otroške in mladinske književnosti na Giornate della letteratura v Rimu septembra 2020; sodelovanje z mednarodnimi partnerji;
- tradicionalni mednarodni seminar za prevajalce iz slovenščine v tuje jezike, ki poteka v Sloveniji in bo leta 2020 ali 2021 fokusiran izključno na otroško in mladinsko književnost;
- posamezne razstave, dogodke, aktivnosti želimo prenesti v čas gostovanja v Nemčiji, ko bo Slovenija častna gostja knjižnega sejma v Frankfurtu 2022; slovenski fokus je dogovorjen za *Münchner Bücherschau Junior* (pomlad 2022) in *Köllner Kinderbuchwochen* (jesen 2022), gostovanje slovenskih avtorjev pa načrtujemo vsaj še

za festival *Käpt'n Book* v Bonnu in okolici (november 2022), prenos vsebin v čas frankfurtskega sejma in širše.

– med letoma 2020 in 2023 zagotoviti čim več prodanih avtorskih pravic za nove prevode in izdaje otroške in mladinske literature v tujih jezikih, nuditi aktivno pomoč nosilcem pravic pri posredovanju v tujino ter ustvariti trajne pogoje za aktivno trženje pravic (tudi s podporami JAK za tuje založnike);

– izkoristiti partnerstvo pri projektu Ustvarjalne Evrope: *Vsaka zgodba šteje*, kjer je JAK eden izmed šestih partnerjev (preostali partnerji prihajajo iz Nizozemske, Portugalske, Belgije, Nemčije in Hrvaške); projekt, ki se je začel septembra 2019, bo potekal do decembra 2022 (aktivnosti JAK: izvedba treh B2B srečanj za prodajo pravic v Bologni v letih 2020 in 2021 ter v Frankfurtu leta 2022, organizacija enega študijskega potovanja za tuje založnike in urednike v Slovenijo jeseni 2020 ter nastanek ene nove slovenske slikanice pod ilustratorskim mentorstvom (za ilustratorja ali avtorja knjižnega prvenca));

– vzpostaviti sodobno spletno stran *Books from Slovenia* z ločenim zavihkom za ilustratorje in avtorje otroških in mladinskih knjižnih del (v povezavi s projektom Frankfurt 2022);

– nadaljnje sodelovanje z Bologna Fiere pri sejmih otroške knjige in ilustracije – izvedba morebitnega slovenskega fokusa Šanghaj ali Moskva med letoma 2025 in 2027 (po dogovoru s financerjem in ob participaciji panoge);

– sodelovanje s slovenskimi lektorati v tujini ter njihovo osredotočanje na otroško in mladinsko literaturo v letih 2020 in 2021.

Po eni strani gre pri projektu za sodelovanje s kompetentnimi partnerji na strokovnem področju sejma, kjer je v ospredju zagotovo ilustracija na področju otroških knjig, po drugi strani pa otroška/mladinska literatura ni izolirana tema, temveč se horizontalno prekriva s številnimi področji, od glasbe in gledališča do animacije in filma. Slovensko gostovanje *Bologna 2021* je zasnovano tako, da spodbuja vsestransko sinergijo in poudarja, da slovenska ustvarjalnost na tem področju presega meje knjižnega medija. Zato smo se že v preteklem letu ozirali za domačimi partnerji izven založniške panoge in knjižnične ter ilustratorsko-avtorske stroke oziroma stanovskih združenj; ti lahko namreč s svojimi programi in znanjem obogatijo naša skupna razmišljanja in postanejo produkcijski partnerji slovenskega gostovanja leta 2021.

Ker pa gre, kot je bilo že večkrat poudarjeno, za skupni nastop, katerega cilj je povečati vidnost ilustratorjev, avtorjev in založnikov ter njihov ugled, smo za nekaj vtisov o bolonjskem knjižnem sejmu in pogledov na to, da bo Slovenija leta 2021 v Bologni v središču pozornosti, povprašali nekatere izmed njih, za mnenje pa smo zaprosili tudi nekaj strokovnjakov, ki se s področjem otroške in mladinske literature ukvarjajo raziskovalno.

Tukaj javno objavljeni prispevek ne nazadnje omogoča neposreden vpogled v načrte in možnosti predstavitve v Bologni tudi tistim, ki doslej niso bili aktivno vpeti v izmenjavo mnenj in pogledov ali ne spremljajo spletne strani JAK, pa bi želeli obogatiti nabor idej, ki nastaja. Svoje zamisli in predloge nam lahko sporočite na naslov bologna2021@jakrs.si.

Tilka Jamnik, predsednica Slovenske sekcije IBBY, knjižničarka in dolgoletna promotorka mladinske književnosti in branja:

Knjižni sejem v Bologni vsako leto pomeni pregled novejše produkcije otroških in mladinskih knjig z vseh koncev sveta. Ponuja veliko različnih dogodkov in z njimi bralnih spodbud, srečanj z ustvarjalci in založniki ... in ponuja možnost, da slovenske dosežke primerjamo z drugimi. Biti častna gostja sejma bo za Slovenijo priložnost, da se predstavi z vsem najboljšim na področju mladinskih knjig, z vsemi deležniki in na način, ki se zdi nam najbolj primeren. Leta 2021 bomo osrednji, zato opaženi, videni in slišani, ne le eni izmed kot običajno. Prepričana sem, da lahko pokažemo veliko izvirnega in kakovostnega in da bomo zato tudi spoštovani in občudovani.

Andrej Ilc, dva mandata član strokovne žirije za nagrado H. C. Andersena (2017, 2019) ter urednik pri založbi Mladinska knjiga:

Slovenski ustvarjalci knjig za otroke so že desetletja dejavno vpeti v mednarodne tokove in pri tem je pomembno vlogo odigral tudi knjižni sejem v Bologni. Še vedno je manj znano, da je od šestdesetih let dalje v tujih jezikih izšlo (dobesedno) na stotine slovenskih slikanic in drugih ilustriranih knjig, v novem tisočletju pa je svetovljansko življenje slovenske slikanice dobilo nov pospešek, saj so samo slikanice Lile Prap izšle v skoraj 40 državah na vseh celinah sveta! Minuli uspehi so lepa stvar, na katero kaže biti ponosen, a treba je gledati naprej in tako mora biti naravnani tudi naš nastop v Bologni. "Mularija", ki seveda sedi na ramenih velikanov oziroma velikank ima

namreč kaj pokazati in tole je enkratna priložnost, da najboljši in najboljše suvereno in brez kompleksov sežejo še više in dlje. Imamo kaj povedati in pokazati, le včasih se zdi, da nam primanjkuje samozavesti. Slovenska (samo)predstavitev bo torej toliko bolj uspešna, kolikor bolj bomo sposobni preseči te naše male omejenosti in se iskreno razveseliti vseh presežkov. Bologna torej poleg internacionalnih apetitov, ki bodo seveda v ospredju zanimanja, prinaša tudi kakšen razmislek in poduk za domačo rabo. Naj se torej vidi in odmeva in vibrira in žarči v času in prostoru.

Slavko Pregl, avtor knjig za otroke in mladino, prejemnik številnih nagrad na tem področju in predsednik Sveta JAK:

V desetletjih, ko sem kot uslužbenec Mladinske knjige hodil na knjižni sejem v Bologni, sem si ves čas želel, da bi Slovenija enkrat vendarle zbrala dovolj odločnosti in s širokim zamahom pokazala svetu razkošje svoje ustvarjalnosti za otroke in mladino. Če je bila Ljubljana gostiteljica svetovnega kongresa IBBY in Zorka Peršič njegova predsednica (od leta 1966 do 1970) in če je prav v njenem obdobju rojstni dan Hansa Christiana Andersena, 2. april, postal mednarodni dan mladinske literature, zakaj ne bi naše ilustracije in besedila končno postali mednarodno opazen del svetovnega založništva? Zdaj to priložnost imamo. Leto 2021 bo lahko zgodovinsko; država, ki včasih ne ve, kaj bi sama s sabo, lahko pokaže, da je, kar se knjig za otroke in mladino tiče, Slovenija srečna dežela in da svoje bogastvo lahko samozavestno deli z drugimi deli sveta.

Manica K. Musil, ustvarjalka avtorskih slikanic, ki so bile v zadnjih letih prevedene v številne jezike in so prejele več mednarodnih nagrad in priznanj:

Pred približno petimi leti sem prvič aktivno stopila na sejem otroške književnosti v Bologni. Na enem mestu in v zelo kratkem času sem spoznala vso resničnost ustvarjanja na tem področju – od mladih ilustratorjev, ki lepijo svoje izdelke na prazne stene in jim dodajajo svoje vizitke, upajoč, da jih bo vsaj kdo opazil, do kolon ustvarjalcev, ki čakajo na ‚happy hours‘ založb, ko te odpro svoja precej hermetično zaprta vrata morebitnim ustvarjalnim prebliskom, ki bi se dogodili v teh dolgih kačah ilustratorjev; na stotine agentov, ki iščejo nove avtorje in promovirajo stare; mastodontske založbe, kjer se obrača denar za otroke brez otrok; množstvo manjših založb, ki lovijo ravnovesje med komercialnostjo in podpiranjem pristne ustvarjalnosti. In čeprav ta zapis v malem odraža vse stiske sodobnih družb, sem

nekako tudi sama našla mesto na sejmu in ob tem tudi začutila vso podporo, ki jo nam, slovenskim avtorjem, mnogokrat precej nesebično ponuja slovenska mreža založnikov z Javno agencijo za knjigo na čelu. Mislim, da je častno gostovanje naše države leta 2021 edinstvena promocija slovenske ustvarjalnosti v svetu, hkrati pa je glede na množstvo naših izvrstnih ustvarjalcev na tem področju povsem zaslužena.

Dr. Dragica Haramija, redna profesorica mladinske književnosti na Pedagoški fakulteti in Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru:

Knjižni sejem v Bologni nastavlja zrcalo knjižni produkciji za otroke in mladino. Na enem mestu so zbrana literarna in informativna dela, ki jih želijo založbe posameznih držav predstaviti kot kakovostno berivo za mlade bralce. Zlasti slikaniška produkcija je bogato zastopana, kar je zaradi povezave jezikovnega in likovnega koda sporočanja najbrž bistveno lažje predstavljati založnikom iz drugih držav. Pregled obstoječe produkcije kaže raznolike kulturne kontekste, zato je posebej razveseljivo, da se bo na tem pomembnem knjižnem sejmu podrobneje predstavljala tudi izvorna slovenska produkcija za otroke in mladino. Je pa to, da bo Slovenija država v fokusu, priložnost, da tudi sami zastavimo primerljive kriterije vrednotenja tovrstnega knjižnega gradiva. Imamo kakovostne avtorice in avtorje, ki jim je ob predstavitvi treba najti dostojno mesto.

Anže Miš, direktor založbe Miš:

Pri Miš Založbi se v zadnjih nekaj letih pospešeno ukvarjamo s prodajo pravic v tujino – v veliki meri gre tu zasluga prav JAK, saj nas pri mednarodnih dejavnostih močno podpirajo. Opažamo, da je na mednarodnem parketu Slovenija precej bolj vidna med založniki in tudi agenti, predvsem zaradi prihajajočih gostovanj v Bologni in Frankfurtu, ta vidnost pa nam, vsaj tako se zdi, lajša pot do urednikov večjih založb, ki postajajo dostopnejši.

Judita Krivec Dragan, soustanoviteljica Slovenskega bienala ilustracij, kustosinja, likovna kritičarka, visoka uradnica na Ministrstvu za kulturo na področju vizualnih umetnosti:

Glede na to, da so bile ilustratorke in ilustratorji iz Slovenije od nekdaj dovzetni za novosti in eksperimente, lahko razvoj sodobnih umetniških praks spremljamo tudi

skozi slovensko ilustracijo. Njeno kakovost in izvirnost je že zdavnaj opazila tudi tujina, ki naše umetnike s tega področja rada vabi na ugledne, ilustraciji namenjene mednarodne prireditve (Bratislavski bienale, Bologna, Sarmede ...). Ob zori 21. stoletja je ilustracija soočena z novimi izrazi, estetiko ter predvsem računalnikom in svetovnim spletom – z njima je že odrasla najmlajša generacija ustvarjalcev, ki v svojih delih uspeva ohranjati modus vivendi spajanja tradicije in sodobnosti. Mlajši ilustratorji zato svojo brezmejno domišljijo udejanjajo s pomočjo najsodobnejše tehnologije; ta jim ne omogoča le vizualnih učinkov, o katerih so predhodniki le sanjali, temveč tudi popotovanje v pravljичne svetove prek sodobnih načinov komuniciranja. Te podobe so sijajen odgovor na strah, da bi hladni računalniški sistemi premagali domišljijo s humanim človeškim obrazom. Tudi zanje moramo najti prostor v okviru slovenske predstavitve v Bologni leta 2021.

Dr. Igor Saksida, visokošolski učitelj na Pedagoški fakulteti, raziskovalec mladinske književnosti, avtor znanstvenih monografij in didaktičnega gradiva za osnovno šolo:

Ključno vprašanje, ki se zastavlja ob predstavitvi naše mladinske književnosti v mednarodnem prostoru, je: Ali količina lahko nadomesti kakovost? Je torej bolje zagovarjati načelo, da se “na ogled postavi” čim več avtorjev, ali vztrajati pri misli Kajetana Koviča, “da je bolje napisati manj, pa tisto temeljito”, in je torej bolje predstaviti manjšo množico kakovostnih avtorjev in del, a te temeljito? Vsi vemo, da pri ocenjevanju 2 in 2 ni 4; dvakrat zadostno ni prav dobro. Predstavitev Slovenije v Bologni je zato priložnost, da svetu pokažemo vrhove naše ustvarjalnosti, presežke, ki so sporočilno vznemirljivi za mlade in odrasle, in ob tem izrišemo različnost avtorskih pisav, mladinsko književnost pa kot možnost poglobljene komunikacije med ljudmi v času razpršene pozornosti, ko beremo vse več, a predvsem površinsko. V mednarodnem prostoru je književnost smiselno predstaviti kot družbeni dogodek, kot polje srečevanja bralne skupnosti: posameznikov z različnimi bralnimi izkušnjami in različno stopnjo bralne zmožnosti. Bralci, avtorji, založniki in strokovnjaki naj se zato srečajo z izbranimi, ne zbranimi deli slovenske mladinske književnosti – za konec zato le še znameniti Župančičev stavek: “Resničen je tisti mnogo ponavljani rek, da je iz slovstva za deco najboljše komaj dovolj dobro.”

Maša Ogrizek, mladinska pisateljica:

Doslej sem knjižni sejem v Bologni obiskala dvakrat, obakrat z avtobusnim prevozom, ki ga organizira JAK. Na potepanje po sejmu sem se odpravila – tako kot na vsako potovanje – brez zemljevida in potovalnega načrta. Pri premikanju med posameznimi paviljoni me je vodilo sirensko zapeljevanje knjig samih. Odločitev, kje naj začasno spustim svoje sidro, je bila vsakič intuitivna. Obakrat sem omagala veliko prej, preden bi obplula vse hale. Širno morje knjig je bilo zame preprosto preveliko, a prijeten je bil že občutek, da me obliva z vseh strani. Svoje potepanje sem zaključila z nastavljanjem toplim spomladanskim žarkom v steklenem atriju. Prijetno utrujena sem opazovala ljudi s platnenimi vrečkami na ramah, ki so drug drugemu ponosno razkazovali skrite zaklade, ki so jih našli na posameznih knjižnih otokih. Čutila sem, da pripadamo istemu plemenu. Plemenu ljubiteljev knjig. Želim si, da bi leta 2021, ko bo Slovenija častna gostja sejma, priklicali čim več obiskovalcev, med njimi tudi tuje založnike. In da bo naš sirenski napev mešanica miline, humorja, strasti in drznosti. Lepo bi bilo, če bi jih na našem knjižnem otoku pričakali tako največji knjižni zakladi, ki jih premoremo, kot tudi avtorice in avtorji, ki so jih ustvarili.

^[1] Na letošnjem, 56. otroškem knjižnem sejmu v Bologni, ki je potekal od 1. do 4. aprila, se je predstavilo 1442 razstavljalcev iz 80 držav, obiskalo pa ga je 28.964 obiskovalcev in 820 akreditiranih novinarjev. V okviru sejma se je zgodilo 12 razstav, na katerih je bilo razstavljenih več kot 1000 ilustracij, na sejmu in v mestu se je v teh dnevih odvijalo več kot 600 dogodkov.

^[2] Splet v letu 2019: 1 milijon ogledov spletne strani, 50.000 sledilcev na Facebooku, 36.600 sledilcev na Instagramu, 11.000 sledilcev na Twitterju, 1.800 sledilcev na omrežju LinkedIn, 30.000 prejemnikov spletnega novice.

^[3] V Sloveniji na leto izide več kot 900 knjig za otroke in mladostnike, kar predstavlja skoraj četrtino vse knjižne produkcije.